

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

Факультет економіки та менеджменту
Кафедра менеджменту та адміністрування

ВОЛОШИНСЬКА ОЛЬГА ІГОРІВНА

УДК 336:332.1:338.24.021.8

**ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ, НА ПРИКЛАДІ ВЕЛИКОГАЇВСЬКОЇ ОТГ**

Спеціальність 281 – Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ
наукової роботи на здобуття кваліфікації магістра

Тернопіль – 2019

Робота виконана на кафедрі менеджменту та адміністрування факультету економіки та менеджменту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

Шведа Наталія Михайлівна,

кафедра менеджменту та адміністрування
факультету економіки та менеджменту
Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя

Рецензент:

доктор економічних наук, доцент, професор
кафедри

Малюта Людмила Ярославівна,

кафедра управління інноваційною діяльністю та
сферою послуг факультету економіки та
менеджменту Тернопільського національного
технічного університету імені Івана Пулюя

Захист відбудеться «23» грудня 2019 р. о 9⁰⁰ год. на засіданні екзаменаційної комісії у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми зумовлена тим, що розбудова соціальної, правової, демократичної держави в умовах децентралізації та проведення адміністративної реформи в Україні зумовлює розбудову інституту місцевого самоврядування, первинним суб'єктом якого виступає територіальна громада. Зрозуміло, що територіальна громада відіграє провідну роль у системі життєзабезпечення людини і суспільства в цілому, адже переважну більшість своїх суспільних потреб людина задовольняє на рівні громади, у якій живе (село, селище, місто).

Ставлення людей до влади і держави в цілому залежить саме від якості й рівня життя людей, можливості задовольнити особисті потреби, реально впливати своїми діями на покращення життя не тільки своєї родини, а й громади і суспільства в цілому. Це означає, що розвиток самодостатніх об'єднаних територіальних громад в Україні є одним з головних чинників успіху реформи місцевого самоврядування.

Необхідність теоретично обґрунтувати та методично забезпечити пошук шляхів вдосконалення організації діяльності та розвитку місцевої громади зумовила актуальність проблеми та вибір теми дипломної магістерської роботи.

Об'єктом написання дипломної магістерської роботи є Великогаївська об'єднана територіальна громада.

Предметом дослідження виступає діяльність місцевої громади.

Мета написання дипломної магістерської роботи – це дослідити діяльність та визначити перспективи розвитку Великогаївської ОТГ.

Мета реалізується через виконання наступних дослідницьких **завдань**:

- дослідити теоретичні основи діяльності і розвитку об'єднаних територіальних громад;
- провести комплексне дослідження діяльності Великогаївської об'єднаної територіальної громади;
- розробити конкретні рекомендації щодо вибору перспектив розвитку для Великогаївської ОТГ.

Для вирішення питань вибору перспектив розвитку в досліджуваній місцевій громаді були використані сучасні методи оцінки доцільності впровадження рекомендацій. У процесі дослідження використано загальнонаукові і спеціальні методи: системного та логічного аналізу, метод експертного опитування, порівняння і узагальнення, методи економічного і статистичного аналізу децентралізації в Україні.

Джерела дослідження. Питання удосконалення кадрової політики є об'єктом вивчення великого кола науковців. Основою досліджень теоретичних аспектів цього поняття виступають праці вітчизняних вчених А. Артеменко, Т. Барановська, О. Батанов, В. Березинський, З. Варналій, В. Величко, К. Донченко, Т. Желюк, Є. Калініченко, Н. Камінська, В. Кампо,

В. Кравченко, В. Куйбіда, В. Негода, Г. Монастирський, Я. Олійник, М. Орзіх, В. Погорілко, Ю. Тихоміров, О. Фрицький і багатьох інших, якими запропоновано безліч методів, моделей і методик аналізу та вдосконалення діяльності місцевих громад. Окрім цього, інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативні документи, інформація державних органів статистики, рішення, положення та звітні дані Великогаївської ОТГ.

Практичне значення полягає в тому, що теоретичні висновки та практичні рекомендації, зроблені у роботі, сформовані та обґрунтовані з урахуванням сучасного стану реформи децентралізації та фінансових можливостей Великогаївської ОТГ і можуть бути використані при виборі напрямків розвитку місцевої громади. Розроблені пропозиції є раціональними, актуальними і доцільними, являють собою результат дипломної магістерської роботи й будуть впроваджені у діяльність Великогаївської ОТГ.

Наукова новизна дипломної магістерської роботи полягає в уточненому формулюванні терміну «об'єднана територіальна громада», дослідженні теоретико-методичних засад, розробленні практичних рекомендацій та обґрунтуванні доцільності пропозицій, спрямованих на вдосконалення діяльності сучасної ОТГ.

Структура й обсяг дипломної магістерської роботи. Дипломна магістерська робота складається зі вступу, семи розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи – 137 сторінок комп'ютерного тексту, вона містить 24 таблиці і 17 рисунків, 5 додатків, список використаних джерел із 77 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми магістерської роботи, встановлено мету та завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційну базу дослідження, а також подано структуру роботи.

У першому розділі «Дослідження теоретичних основ діяльності і розвитку об'єднаних територіальних громад» вивчено суть поняття і функції об'єднаної територіальної громади, досліджено особливості розвитку сучасних територіальних громад, оцінено зарубіжний досвід організації місцевого самоврядування.

Результати проведених досліджень дозволяють стверджувати, що територіальна громада – це добровільне об'єднання жителів одного чи кількох сіл, селищ, міст, що територіально розташовані поруч, з метою створення комфортних умов проживання та вирішення місцевих проблем. Основним, на що спрямоване місцеве самоврядування, є реалізація певних інтересів мешканців, вирішення певних проблем суспільства, що виникають на певних територіях, своїми силами та за допомогою публічно-владних інструментів.

Згідно із чинного законодавства добровільне об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст та приєднання до ОТГ здійснюється з дотриманням таких умов: 1) у складі об'єднаної

територіальної громади не може існувати іншої територіальної громади, яка має свій представницький орган місцевого самоврядування; 2) територія об'єднаної територіальної громади має бути нерозривною, межі об'єднаної територіальної громади визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що об'єдналися; 3) об'єднана територіальна громада має бути розташована в межах території Автономної Республіки Крим, однієї області; 4) при прийнятті рішень щодо добровільного об'єднання територіальних громад беруться до уваги історичні, природні, етнічні, культурні та інші чинники, що впливають на соціально-економічний розвиток об'єднаної територіальної громади; 5) якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання.

Уся діяльність громад підпорядкована стратегії, яка створюється і виконується громадою і яка реалізовується через перманентну плановану проектну діяльність, підпорядковану стратегії.

Стан економічного розвитку країни прямо залежить від можливості та зацікавленості громад займатися розвитком своєї території. Територіальні громади мають перетворитись із об'єкта управління на суб'єкт управління і самостійно формувати свою спроможність. Оскільки кожна територіальна громада виступає як самостійний гравець на ринку, то місцеві громади вдаються до використання факторів місцевих конкурентних переваг. Проте, якщо зростання опирається на конкурентні переваги, що зумовлені лише місцем розташування та класичними факторами виробництва (земля, праця, капітал), можуть на певному етапі глобалізації втратити свої колишні переваги. Саме тому територіальні громади, які розвивають креативні «виховані» фактори місцевих переваг (інтелект, інновація, інформація, співпраця, мережі, соціальний капітал), мають шанси вийти в лідери і побудувати власну зростаючу і «самоокупну» економіку.

Місцевий розвиток – це процес певних змін у територіальній громаді, який призводить до покращення якості життя зараз і в майбутньому, це партнерство інтересів громади, підприємницьких кіл та органів місцевого самоврядування для підвищення добробуту кожного члена громади і всіх загалом.

Світовий досвід більшості зарубіжних країн переконує, що управління місцевими справами, як правило, здійснюється як через призначені з центру органи державної адміністрації на місцях, так і через представницькі органи, які обираються населенням відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Такі представницькі органи часто іменуються органами місцевого самоврядування або муніципального управління.

У другому розділі «Аналіз діяльності Великогаївської об'єднаної територіальної громади» проведено вивчення загальної характеристики Великогаївської ОТГ, проаналізовано господарську діяльність досліджуваної місцевої громади і здійснено SWOT-аналіз Великогаївської ОТГ.

Отже, Великогаївська ОТГ розташована у в Тернопільському районі, в Тернопільській області і є сусідом міста Тернопіль – на південному сході від нього. Адміністративним центром ОТГ є найбільше село громади Великі Гаї. Окрім нього, територія громади складається ще з 13 населених пунктів, які колись були 7 окремими сільськими радами (разом з Великими Гаями).

На території громади є досить багато закладів соціокультурної сфери (шкіл, дитячих садків, клубів, фельдшерсько-акушерських пунктів та ін.), проте вони потребують суттєвих витрат на утримання, 9 об'єктів та територій місцевого заповідного фонду.

Для успішного функціонування громади створена адміністрація чисельністю 52 особи. Окремим підрозділом виконавчого апарату сільської ради виступає відділ освіти, до структури якого входять апарат відділу освіти, методичний кабінет, централізована бухгалтерія та господарська група. В підпорядкуванні відділу освіти перебувають всі школи та садки громади.

В громаді діє ЦНАП, який був заснований вкінці 2018 року. Він надає жителям громади послуги щодо реєстрації/зняття з реєстрації мешканців; реєстрації фізичних і юридичних осіб; земельних питань; реєстрації нерухомості; питань місцевого значення (надання дозвільних документів); соціальних послуг; надання довідок. А також через ЦНАП надають свої послуги Головне управління Держгеокадастру У Тернопільській області та Тернопільський районний відділ державної міграційної служби України.

На території громади діє ряд підприємств, які забезпечують велику кількість жителів громади роботою, а також є великими платниками податків в бюджет громади.

Великогаївська ОТГ веде свою діяльність відповідно до чинного законодавства. Протягом 2016-2018 років доходи бюджету Великогаївської ОТГ зростали, причому стрімкими темпами. Крім того, частка власних надходжень коливалась в межах 50%, що з позитивної сторони характеризує спроможність громади. Щороку в громаді спостерігалось перевиконання плану бюджету.

Аналізуючи джерела формування доходної частини бюджету Великогаївської ОТГ, ми бачимо, що щороку величина кожного з джерел зростає. Якщо проаналізувати кожне джерело формування бюджету Великогаївської ОТГ, то можна помітити, що протягом 2016-2018 років зростали доходи по таких категоріях, як власні доходи, медична субвенція, освітня субвенція, базова дотація. По такому джерелі формування доходів громади, як субвенція на соціально-економічний розвиток в 2017 році в порівнянні з 2016 роком відбулося падіння, а в 2018 році – стрімке зростання. Падіння у величині джерел доходу протягом аналізованого періоду відбувається в таких джерелах, як субвенція на розвиток інфраструктури та додаткова дотація.

Досліджуючи структуру джерел формування бюджету громади, то протягом 2016-2018 років найбільша частка припадала на власні доходи, на медичну і освітню субвенції. Якщо розглядати джерела власних надходжень Великогаївської ОТГ, то по всіх категоріях спостерігаємо зростання

протягом 2016-2018 років. Лише по джерелі «Інші неподаткові надходження» помітне спочатку стрімке зростання (2017 р. в порівнянні з 2016 р.), а у 2018 р. падіння.

Вивчаючи структуру власних доходів бюджету Великогаївської ОТГ, ми бачимо, що найбільшу частку в структурі власних доходів громади протягом усіх трьох років займають податок з доходів фізичних осіб та акцизний податок (разом майже 70%). Величина всіх інших джерел надходжень досліджуваної громади не перевищує 10% кожен. Така тенденція в структурі власних доходів говорить про залежність бюджету від двох джерел, що не є добре.

Аналізуючи видатки бюджету Великогаївської ОТГ, то бачимо, що щороку вони зростають. Це стосується майже всіх обов'язкових статей витрат, наприклад, видатків на утримання шкіл, дитячих садочків, апарату управління, на медицину тощо. також в загальній структурі витрат ці витрати місцевого бюджету займають найбільшу частку серед усіх витрат. Окрім того бачимо, що щороку громада несе капітальні витрати, а також витрати на окремі проекти для покращення життя громади, наприклад на відкриття пожежної частити, на вибори старост, на створення та функціонування комунального підприємства «Громада-Сервіс» та інші.

Оцінюючи результати проведеного SWOT-аналізу для Великогаївської ОТГ, можна побачити, що громада має багато сильних і слабких сторін, а також багато можливостей і загроз для свого розвитку.

У третьому розділі «Визначення перспектив розвитку Великогаївської ОТГ» досліджено шляхи підвищення привабливості Великогаївської ОТГ, визначено особливості організації проектів та розширення меж благодійної діяльності в межах обраної громади, запропоновано напрямки вдосконалення інфраструктури досліджуваної громади.

Отже, привабливою громада може бути для звичайних громадян (які проживають або хочуть проживати на її території), для бізнесу (який веде свою діяльність чи планує її вести в громаді), для держави (не потрібно величезних дотацій та субвенцій). На нашу думку, привабливість громади тісно пов'язана із поняттям спроможність громади. Щоб стати спроможною, громада має здійснювати розвиток. На нашу думку, для Великогаївської громади важливими є два напрямки розвитку: зростання комфорту і зручності проживання в громаді та активізація бізнесу в громаді.

Ми вважаємо, що для напрямку «Зростання комфорту та зручності проживання в громаді» найважливішими завданнями розвитку є: покращення благоустрою території громади; підвищення кількості і якості послуг для населення; розвиток інфраструктури громади.

Для напрямку «Активізація бізнесу в громаді» важливими завданнями мають стати: залучення нового бізнесу та інвестицій в громаду; підтримка існуючого бізнесу; розвиток інституцій, які сприятимуть місцевому розвитку.

Проте всі перераховані напрями, завдання, заходи не дадуть достатньої користі, якщо не буде між владою, бізнесом і місцевою громадою утворений певний тандем: «влада сприяє розвитку

бізнесу і громади, бізнес підтримує розвиток громади, громада довіряє владі». Лише в цьому випадку всі сторони будуть задоволені співпрацею та співпраця матиме довготерміновий і результативний характер.

На нашу думку, кожна громада має багато різних проблем. Проте не на всі проблеми вистачає часу і зусиль в керівників громади. Саме тому стає в нагоді і важливою благодійна діяльність в межах громади. Ми пропонуємо в Великогаївській громаді створити «Благодійний офіс». «Благодійний офіс» – це благодійний проект, який направлений на те, щоб об'єднати небайдужих людей. З одного боку він об'єднує людей, які готові допомогти іншим. З іншого боку, він об'єднує людей, які потребують допомоги. «Благодійний офіс» буде тісно співпрацювати із адміністрацією Великогаївської ОТГ, особливо із відділом соціального захисту та захисту прав дітей.

Кошти для пожертв ми пропонуємо збирати двома способами: за допомогою скриньок для благодійних пожертв, які пропонуємо поставити в усіх людних місцях (в магазинах, школах, церквах, адмінбудинках, фельдшерсько-акушерських пунктах тощо) та відкрити спеціальний рахунок в банку, куди можна переказати кошти.

Проте створення «Благодійного офісу» вимагає певних витрат для початку своєї діяльності. Перш за все має бути одна людина, яка відповідатиме на телефонні дзвінки, оформить документи і виставить інформацію на сайті чи в Фейсбуці. Всі інші люди будуть працювати на благодійних засадах. Капітальні витрати для створення «Благодійного офісу» становлять 22981 грн, які можна виділити з власних коштів громади. Ми вважаємо за доцільне працівника благодійного офісу на перших порах розмістити в Великогаївській сільській раді. Там є вільний невеликий кабінет, в якому є доступ до інтернету. Оскільки «Благодійний офіс» - це благодійний проект громади, то з офісу не будуть брати орендної плати і плати за комунальні послуги. Сума поточних (річних) витрат на забезпечення діяльності «Благодійного офісу» складатиме 27100 грн.

В складі сучасної громади наявна певна інфраструктура, за допомогою якої місцева адміністрація реалізовує свої повноваження і жителі громади можуть отримати різні послуги. Проте на даний момент часу інфраструктура, як правило, в поганому стані і є морально застарілою. Об'єднані громади з перших днів мають активно включилися у розбудову та реорганізацію власної інфраструктури. Інфраструктура сучасної громади включає соціальну, транспортну складові та складову комунікацій та інженерних мереж.

Інфраструктура Великогаївської ОТГ є потребує великих витрат на реконструкцію. Так, наприклад, громада має велику мережу громадських об'єктів (шкіл, закладів культури та охорони здоров'я), яка значно більша, ніж необхідно для мешканців громади. Їх кількість потрібно зменшувати, адже вони потребують великих коштів на утримання та ремонти. Дороги громади протягом останнього часу частково відремонтували, проте ремонт був т.зв. «ямковий» і стан доріг можна умовно назвати задовільним. Хоча є багато відрізків доріг, які навіть не починали

ремонтувати, тому їх стан поганий. На території Великогаївської громади відсутні системи централізованого водопостачання та каналізації. Воду мешканці отримують з сільських систем водопроводів або із власних криниць. Централізована каналізація є тільки у кількох об'єктах громади, проте каналізація тільки збирає стоки до більших безстічних збірників і її стан є незадовільним. На території громади є лише малі очисні споруди. Більшість будинків в громаді обладнані вигрібними ямами, проте їхня нещільність, а також низька екологічна свідомість мешканців призводять до потрапляння великої кількості нечистот у природне середовище.

У громаді здійснюється централізований вивіз сміття обраною компанією раз на тиждень, при цьому вартість вивозу - 15 грн. з особи на місяць. Система поки що не передбачає сортування сміття, бо це вимагає більшої роз'яснювальної роботи серед місцевої спільноти. На території громади є старі сміттєзвалища і їх потрібно ліквідувати і рекультивувати.

За час існування Великогаївської громади було реалізовано ряд проектів для вдосконалення інфраструктури (наприклад, здійснено капітальний ремонт покрівлі Дичківської школи, капітальний ремонт адмінбудинку Товстогузької сільської ради, реконструкцію адмінбудинку в Великих Гаях, реконструкцію Скоморохівської школи та інші). Проте дуже багато важливих проектів ще чекають своєї черги. Важливим проектом, який, на нашу думку, варто реалізувати в громаді, є реконструкція даху школи в с. Великі Гаї.

Великогаївська школа була введена в експлуатацію в 1992 році. Дах в школі плоский і для кращої водоізоляції покритий толлю і смолою. З часом дах почав протікати, особливо це помітно в шкільному спортзалі. Періодично виконувались роботи по поточному ремонту даху, але через деякий час проблеми відновлювались.

Для реалізації проекту з капітального ремонту покрівлі Великогаївської ЗОШ I-III ступенів необхідно 1809,9 тис. грн. Передбачаємо, що 52,5 % коштів для реалізації даного проекту буде виділено із державної субвенції на розвиток інфраструктури (950 тис. грн), а 47,5% - з місцевого бюджету (859,9 тис. грн).

Результатом реалізації проекту є оптимізація температурного режиму і підтримання його на стабільному рівні, що дасть змогу знизити рівень захворюваності учнів та персоналу, забезпечить безперервність у роботі школи (освітній ефект), поява можливості скорочення витрат місцевого бюджету на поточний ремонт даху та приміщень школи в сумі близько 50 тис. грн., суму яких можна направити на реалізацію інших проектів по вирішенню місцевих проблем (економічний ефект), покращення іміджу громади та значно підвищить рівня довіри жителів до місцевих органів влади (політичний ефект).

У четвертому розділі «Спеціальна частина» проаналізовано основні показники розвитку децентралізації та визначено організаційно-правові аспекти регулювання діяльності Великогаївської ОТГ.

Результати проведених досліджень дозволяють стверджувати, що у наш час машинобудування є основою економіки будь-якої країни і грає вирішальну роль у створенні матеріально-технічної бази господарства. В економічно розвинених країнах на частку машинобудівних виробництв припадає від 30 до 50 % загального обсягу випуску промислової продукції. Проте в Україні його обсяг в окремі роки навіть не сягає 11 %.

Слід звернути увагу на негативні тенденції щодо динаміки обсягів діяльності підприємств машинобудування. Для машинобудування в останні роки було характерне падіння виробництва. Такі тенденції пов'язані передусім зі зміною кон'юнктури ринку та інфляційними процесами. За період аналізу підприємства машинобудівної галузі отримали чистий прибуток протягом 2011–2013 рр. У 2014–2016 роках підприємства машинобудування отримали збиток. Проте в 2016 році з'являються перші позитивні тенденції в розвитку промисловості загалом і машинобудування зокрема. Напрямами модернізації промисловості у 2016 р. стали створення інституційного фундаменту її розвитку, спрощення умов ведення бізнесу, захист та просування інтересів вітчизняних виробників на внутрішньому та зовнішніх ринках тощо.

Діяльність ТОВ «ОСП Корпорація «Ватра» регулюють такі документи:

1) Цивільний кодекс України; 2) Господарський кодекс України; 3) Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»; 4) Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»; 5) Закон України «Про інвестиційну діяльність»; 6) інші законодавчі акти України; 7) статут товариства.

Товариство створено та діє на підставі Статуту, з додержанням умов господарської діяльності, встановлених законодавством України..

У п'ятому розділі «Обґрунтування економічної ефективності» надано рекомендації по визначенню шляхів підвищення привабливості Великогаївської ОТГ, обґрунтовано доцільність реалізації проекту з благодійності в досліджуваній місцевій громаді та оцінено ефективність проекту по вдосконаленню інфраструктури в обраній громаді.

У шостому розділі «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» досліджено охорону праці в Великогаївській сільській раді, вивчено організацію та порядок видачі (продажу) продуктів харчування та промислових товарів населенню під час евакуації з районів аварій, катастроф і стихійних лих та оцінено участь суб'єктів господарювання у функціонуванні державної системи спостереження, збирання, оброблення та аналізу інформації про стан довкілля.

У сьомому розділі «Екологія» розглянуто оцінку ресурсного потенціалу та ефективність його використання, досліджено особливості формування і використання ресурсного потенціалу в умовах глобалізації економіки.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, у представленій дипломній магістерській роботі досліджено теоретичні засади і практичні аспекти діяльності об'єднаної територіальної громади, а також розроблено проектні пропозиції щодо її вдосконалення.

Встановлено, що територіальна громада – це жителі одного чи декількох населених пунктів, які добровільно об'єднуються в одну територіальну громаду для вирішення місцевих проблем. Основним, на що спрямоване місцеве самоврядування, є реалізація певних інтересів мешканців, вирішення певних проблем суспільства, що виникають на певних територіях своїми силами та за допомогою публічно-владних інструментів. Стан економічного розвитку країни прямо залежить від можливості та зацікавленості громад займатися розвитком своєї території.

Світовий досвід більшості зарубіжних країн переконує, що управління місцевими справами, як правило, здійснюється як через призначені з центру органи державної адміністрації на місцях, так і через представницькі органи, які обираються населенням відповідних адміністративно-територіальних одиниць. Такі представницькі органи іменуються органами місцевого самоврядування.

Отже, Великогаївська ОТГ розташована у в Тернопільському районі, в Тернопільській області і є сусідом міста Тернопіль. Адміністративним центром ОТГ є найбільше село громади Великі Гаї. Окрім нього, територія громади складається ще з 13 населених пунктів, які колись були 7 окремими сільськими радами (разом з Великими Гаями).

Для успішного функціонування громади створена адміністрація чисельністю 52 особи. Окремим підрозділом виконавчого апарату сільської ради виступає відділ освіти, до структури якого входять апарат відділу освіти, методичний кабінет, централізована бухгалтерія та господарська група. В підпорядкуванні відділу освіти перебувають всі школи та садки громади.

В громаді діє ЦНАП, який був заснований вкінці 2018 року. Він надає жителям громади послуги щодо реєстрації/зняття з реєстрації мешканців; реєстрації фізичних і юридичних осіб; земельних питань; реєстрації нерухомості; питань місцевого значення (надання дозвільних документів); соціальних послуг; надання довідок. А також через ЦНАП надають свої послуги Головне управління Держгеокадастру У Тернопільській області та Тернопільський районний відділ державної міграційної служби України.

На території громади діє ряд підприємств, які забезпечують велику кількість жителів громади роботою, а також є великими платниками податків в бюджет громади.

Великогаївська ОТГ веде свою діяльність відповідно до чинного законодавства. Протягом 2016-2018 років доходи бюджету Великогаївської ОТГ зростали, причому стрімкими темпами. Крім того, частка власних надходжень коливалась в межах 50%, що з позитивної сторони характеризує спроможність громади. Щороку в громаді спостерігалось перевиконання плану бюджету.

Аналізуючи джерела формування дохідної частини бюджету Великогаївської ОТГ, ми бачимо, що щороку величина кожного з джерел зростає.

Досліджуючи структуру джерел формування бюджету громади, то протягом 2016-2018 років найбільша частка припадала на власні доходи, на медичну і освітню субвенції. Якщо розглядати джерела власних надходжень Великогаївської ОТГ, то по всіх категоріях спостерігаємо зростання протягом 2016-2018 років. Лише по джерелі «Інші неподаткові надходження» помітне спочатку стрімке зростання (2017 р. в порівнянні з 2016 р.), а у 2018 р. падіння.

Вивчаючи структуру власних доходів бюджету Великогаївської ОТГ, ми бачимо, що найбільшу частку в структурі власних доходів громади протягом усіх трьох років займають податок з доходів фізичних осіб та акцизний податок (разом майже 70%). Величина всіх інших джерел надходжень досліджуваної громади не перевищує 10% кожен.

Аналізуючи видатки бюджету Великогаївської ОТГ, бачимо, що щороку вони зростають. Це стосується майже всіх обов'язкових статей витрат.

Оцінюючи результати проведеного SWOT-аналізу для Великогаївської ОТГ, можна побачити, що громада має багато сильних і слабких сторін, а також багато можливостей і загроз для свого розвитку.

Привабливою громада може бути для громадян (які проживають або хочуть проживати на її території), для бізнесу (який діє чи планує діяти в громаді), для держави (не потребує великих дотацій та субвенцій). На нашу думку, привабливість громади пов'язана із поняттям спроможність громади. Щоб стати спроможною громада має здійснити певні дії, направлені на її розвиток. На нашу думку, для Великогаївської громади важливими є два напрямки розвитку: зростання комфорту і зручності проживання в громаді та активізація бізнесу в громаді. Проте всі напрями і заходи не дадуть достатньої користі, якщо не буде між владою, бізнесом і місцевою громадою співпраці.

На нашу думку, кожна громада має багато різних проблем. Проте не на всі проблеми вистачає часу і зусиль в керівників громади. Саме тому стає в нагоді благодійна діяльність в межах громади. Ми пропонуємо в Великогаївській громаді створити «Благодійний офіс». «Благодійний офіс» – це благодійний проект, який направлений на те, щоб об'єднати небайдужих людей. З одного боку він об'єднує людей, які готові допомогти іншим. З іншого боку, він об'єднує людей, які потребують допомоги. «Благодійний офіс» буде тісно співпрацювати із адміністрацією Великогаївської ОТГ, особливо із відділом соціального захисту та захисту прав дітей.

Кошти для пожертв ми пропонуємо збирати двома способами: за допомогою скриньок для благодійних пожертв, які пропонуємо поставити в усіх людних місцях, та відкрити рахунок в банку, куди можна переказати кошти.

Капітальні витрати для створення «Благодійного офісу» становлять 22981 грн, які можна виділити з власних коштів громади. Для роботи в офісі має бути одна людина, яка відповідатиме на

телефонні дзвінки, оформить документи і виставить інформацію на сайті чи в Фейсбуці. Всі інші люди будуть працювати на благодійних засадах. Ми вважаємо за доцільне працівника благодійного офісу на перших порах розмістити в Великогаївській сільській раді. Оскільки «Благодійний офіс» - це благодійний проект громади, то з офісу не будуть брати орендної плати і плати за комунальні послуги. Сума поточних (річних) витрат на забезпечення діяльності «Благодійного офісу» складатиме 27100 грн.

В складі сучасної громади має бути певна інфраструктура, за допомогою якої місцева адміністрація реалізовує свої повноваження і жителі громади можуть отримати різні послуги. Інфраструктура Великогаївської ОТГ є потребує великих витрат на реконструкцію. За час існування Великогаївської громади було реалізовано ряд проектів для вдосконалення інфраструктури (наприклад, ремонтвано дороги, встановлено вуличне освітлення, здійснено капітальний ремонт покрівлі Дичківської школи та адмінбудинку Товстолузької сільської ради, реконструкцію адмінбудинку в Великих Гаях та Скоморохівської школи та інші). Проте дуже багато важливих проектів ще чекають своєї черги.

Важливим проектом, який, на нашу думку, варто реалізувати в громаді, є реконструкція даху школи в с. Великі Гаї. Великогаївська школа була введена в експлуатацію в 1992 році. З часом дах почав протікати, особливо це помітно в шкільному спортзалі. Періодично виконувались роботи по поточному ремонту даху, але через деякий час проблеми відновлювались.

Для реалізації проекту з капітального ремонту покрівлі Великогаївської ЗОШ I-III ступенів необхідно 1809,9 тис. грн. Передбачаємо, що 52,5 % коштів для реалізації даного проекту буде виділено із державної субвенції на розвиток інфраструктури (950 тис. грн), а 47,5% - з місцевого бюджету (859,9 тис. грн).

Таким чином, як результат реалізації проекту є освітній (оптимізація температурного режиму і підтримання його на стабільному рівні, зниження рівня захворюваності учнів та персоналу, забезпечення безперервності у роботі школи), економічний (можливості скорочення витрат місцевого бюджету на поточний ремонт даху та приміщень школи в сумі 50 тис. грн. та направлення їх на реалізацію інших проектів по вирішенню місцевих проблем, політичний (реалізація проекту покращить імідж громади та значно підвищить рівень довіри жителів до місцевих органів влади, що покращить ефективність зв'язку між місцевою владою та жителями громади).

Список опублікованих праць за темою дипломної магістерської роботи

1. Волошинська О., Шведа Н. Основні перспективи розвитку сучасних територіальних громад. Матеріали I міжрегіональної науково-практичної конференції «Проблеми публічного управління та адміністрування на регіональному рівні». Тернопільський

національний технічний університет імені Івана Пулюя. ФОП Паляниця В. А., 2019. 101 с. С. 38–39.

АНОТАЦІЯ

Волошинська О. І. Дослідження діяльності та перспектив розвитку об'єднаної територіальної громади, на прикладі Великогаївської ОТГ [Рукопис]: дипломна робота на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» / Ольга Ігорівна Волошинська; ТНТУ. – Тернопіль: [б. в.], 2019. – 137 с.

Магістерська робота: 137 с., 17 рис., 24 табл., 5 додатків, 77 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є Великогаївської ОТГ.

Метою роботи є дослідити діяльність та визначити перспективи розвитку місцевої громади.

Методи дослідження – системного, факторного та логічного аналізу, метод експертного опитування, порівняння і узагальнення, методи економічного і статистичного аналізу.

Запропоновано шляхи розвитку Великогаївської ОТГ, що включають проекти по підвищенню привабливості громади, розширення благодійної діяльності, вдосконалення інфраструктури громади.

Результати проведеного дослідження рекомендовані для впровадження в діяльність Великогаївської ОТГ.

Ключові слова: громада, ОТГ, стратегія розвитку, привабливість громади, благодійність.

SUMMARY

Voloshynska O. I. An investigation of the activity and prospects of development of the local community, on the example of Velikogayivska UTC [Manuscript]: Master's thesis majoring in specialty 281 "Public Management And Administration" / Olga Voloshynska; TNTU. - Ternopil: [b. in.], 2019. – 137 p.

Master's thesis: 137 pp., 17 fig., 24 tables, 5 applications, and 77 literary sources.

The object of research is Velikogayivska UTC.

The purpose of the thesis is to explore the ways to improve the activity of the united territorial community.

Methods of research include the system, factor and logical analysis, method of expert survey, comparison and generalization, methods of economic and statistical analysis.

The ways of Velikogayivska UTC development, which include projects on increasing the attractiveness of the community, expanding charitable activities, improving the community infrastructure have been offered.

The results of the conducted research are recommended for introduction into the activity of Velikogayivska UTC.

Keywords: local community, united territorial community, strategy of development, community attractiveness, charity.